

Nr 108

Kungl. Maj:ts proposition med förslag till gemensam ledning m. m. för jordbrukets högskolor och statens veterinärmedicinska anstalt; given den 29 mars 1974.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden, föreslå riksdagen att bifalla det förslag om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

CARL GUSTAF

SVANTE LUNDKVIST

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att en gemensam styrelse inrättas för lantbrukshögskolan, veterinärhögskolan, skogshögskolan och statens veterinärmedicinska anstalt den 1 januari 1975. Vidare föreslås bl. a. att en gemensam central förvaltning samtidigt bildas för dessa myndigheter.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 29 mars 1974.

Närvarande: statsministern PALME, statsråden STRÄNG, JOHANSSON, ASPLING, LUNDKVIST, GEIJER, BENGTTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON, GUSTAFSSON, ZACHRISSON, LEIJON, HJELM-WALLÉN.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Lundkvist, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *gemensam ledning m. m. för jordbrukets högskolor och statens veterinärmedicinska anstalt* och anför.

Inledning

1970 års riksdag (prop. 1970: 37, JoU 1970: 23, rskr 1970: 235) beslutade att veterinärhögskolan och statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) skall förläggas till Uppsala och där ingå under en med lantbrukshögskolan gemensam styrelse. Samtidigt med att denna styrelse inrättas bör enligt nämnda riksdagsbeslut samarbetsnämnden för jordbrukets högskolor upphöra.

Enligt beslut av 1971 års riksdag (prop. 1971: 29, InU 1971: 15, rskr 1971: 196) skall skogshögskolan omlokaliseras till Umeå. Vid riksdagsbehandlingen utgick inrikesutskottet från att modifikationer i lokaliseringsfrågan kunde bli nödvändiga vid ärendets fortsatta prövning. Kungl. Maj:t har också, efter att ha inhämtat förslag av skogshögskolan, den 2 juni 1972 beslutat att vid högskolans omlokalisering ca 190 tjänster skall förläggas till Umeå, ca 60 till Uppsala och ca 50 till Garpenberg. Med hänsyn till behovet av lokaler för ytterligare personal, såsom anställda med anlitan­de av forskningsrådsmedel m. fl., beslutade Kungl. Maj:t den 27 april 1973 att till grund för lokalplaneringen skall ligga en förläggning av 235 personer till Umeå, 85 till Uppsala, 93 till Garpenberg och 16 till Stockholm.

Genom beslut den 27 maj 1970 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för jordbruksdepartementet att tillkalla en organisationskommitté¹ med uppdrag att utreda de frågor som sammanhänger med omlokaliseringen av veterinärhögskolan och SVA. Kommittén, som antog namnet organi-

¹ Landshövdingen Ragnar Edenman, tillika ordförande, ombudsmannen Margit Askling, generaldirektören Gösta Björkman, professorn Hans-Jörgen Hansén, regeringsrådet Olov Hegrelius, professorn Lennart Hjelm, professorn Carl Schmitterlöw, professorn Torigny Segerstedt, byggnadsrådet Harry Törnquist, generaldirektören Ingvar Widén.

sationskommittén för omlokalisering av veterinärhögskolan och statens veterinärmedicinska anstalt (OKV), har i juni 1973 avlämnat betänkandet (Ds Jo 1973: 4) Ledning, förvaltning m. m. för lantbrukshögskolan, veterinärhögskolan och SVA. I oktober 1973 har OKV avlämnat betänkandet (Ds Jo 1973: 7) Centrala servicefunktioner på Ultuna.

Efter remiss har yttranden över OKV:s betänkanden avgetts av statskontoret, riksrevisionsverket (RRV), Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Sveriges akademikers centralorganisation (SACO) och Sveriges förenade studentkårer (SFS). Över betänkandet Centrala servicefunktioner på Ultuna har yttrande avgetts även av statens personalnämnd (SPN). Lantbrukshögskolans studentkår har inkommit med yttrande över betänkandet Ledning, förvaltning m. m. för lantbrukshögskolan, veterinärhögskolan och SVA.

Genom beslut den 30 augusti 1973 uppdrog Kungl. Maj:t åt samarbetsnämnden för jordbrukets högstskolor att komma in med förslag till utformning av en gemensam styrelse för jordbrukets högstskolor och statens veterinärmedicinska anstalt samt ytterligare samordning av gemensamma frågor vid högstskolorna. Samarbetsnämnden avlämnade förslag i ärendet den 29 januari 1974. Remissyttranden över samarbetsnämndens förslag har avgetts av statskontoret, RRV, universitetskanslersämbetet, efter hörande av rektorsämbetena vid universiteten i Uppsala och Umeå samt vid karolinska institutet, SVA, veterinärhögskolan, efter hörande av utbildningsnämnden, skogshögskolan, efter hörande av lärarkollegiet, utbildningsnämnden, företagsnämnden, högstskolans studentkår samt rektorn vid statens skogsmästarskola, TCO, SACO och SFS.

Nuvarande förhållanden

Samarbetsnämnden för jordbrukets högstskolor inrättades den 1 juli 1965. Enligt stadgan (1965: 494) för jordbrukets högstskolor (omtryckt 1971: 423, ändrad senast 1972: 577) åligger det nämnden särskilt att såsom rådgivande organ främja en samordnad planering av högstskolornas verksamhet och låta verkställa utredningar av gemensamt intresse för högstskolorna. Nämnden bör verka i nära kontakt med universitetskanslersämbetet och närmast berörda fakultetsberedningar inom ämbetet. Ledamöter i samarbetsnämnden är en ordförande, som förordnas av Kungl. Maj:t, rektor vid varje högstskola samt en ledamot från varje högstskola som styrelsen utser inom sig.

Jordbrukets högstskolor har till uppgift att på vetenskaplig grund bedriva forskning, försöksverksamhet och utbildning. Varje högstskola står under ledning av en styrelse, i vilken berörda näringar och myndigheter är representerade. Anslagen till högstskolorna uppgick budgetåret 1972/73 till ca 123 milj. kr. Härutöver disponerade de drygt 40 milj. kr. i form

av forskningsrådsmedel och övriga medel. Ca 2 500 anställda finns vid högskolorna. Verksamheterna vid jordbrukets högskolor domineras av forskning och försök. Ca 80 % av resurserna disponeras för dessa ändamål. Utbildningen vid högskolorna tar i anspråk endast 15—20 % av resurserna. Verksamheterna syftar till att ge berörda näringar direkt vägledning i praktiska frågor. Högskolorna har därvid ett nära samarbete med övriga myndigheter och institutioner inom jordbruksdepartementets verksamhetsområde. Lantbrukshögskolans styrelse skall sålunda yttra sig över anslagsframställningar från Sveriges utsädesförening och W. Weibull AB samt fastställa försöksprogram för föreningen och bolaget. Lantbrukshögskolan har också ett nära samarbete med Jordbrukstekniska institutet, vars program behandlas inom högskolans försökskollegium och styrelse. Styrelsen för lantbrukshögskolan är också styrelse för Alnarpsinstitutet. Alnarpsinstitutet föreslås i årets statsverksproposition (prop. 1974: 1 bil. 11) ombildas till en institution vid lantbrukshögskolan. Styrelsen för veterinärhögskolan är chefsmyndighet för veterinärinrättningen i Skara. Styrelsen för skogshögskolan är också styrelse för statens skogsmästarskola och har därutöver ett nära samarbete med Institutet för skogsförbättring och Nämnden för skogsteknisk forskning.

Styrelsen för lantbrukshögskolan består av tio ledamöter. I styrelsen ingår bl. a. representanter för myndigheter och organisationer på jordbrukets och trädgårdsnäringens områden samt representanter för näringsutövarna. I styrelsen för veterinärhögskolan ingår nio ledamöter. Dessa utgörs av representanter för bl. a. myndigheter på husdjursskötselns, veterinärmedicinens och livsmedelshygienens områden. Styrelsen för skogshögskolan och statens skogsmästarskola består av elva ledamöter. I styrelsen ingår representanter för bl. a. myndigheter och organisationer på skogsbrukets område, varvid såväl det enskilda skogsbruket som statsskogsbruket och bolagsskogsbruket är representerat.

Vid varje högskola finns ett rektorsämbete, som förestås av en rektor. Vid rektors sida finns en förvaltningschef. Rektors åligganden fullgörs i vissa fall av prorektor eller annan tjänsteman vid högskolan. Vid jordbrukets högskolor har ordningen med rektorsämbeten tillämpats sedan år 1965. Ett mycket stort antal ärenden som rör högskolorna handläggs av rektorsämbetena. Normalt sammanträder rektorsämbetena en gång i veckan. Vid varje högskola finns ett lärarkollegium och en utbildningsnämnd. Ledamöter i lärarkollegiet är rektor, prorektor samt innehavare av ordinarie eller extra ordinarie tjänst som professor, biträdande professor eller universitetslektor. Ledamöter av utbildningsnämnd är rektor eller prorektor efter beslut av styrelsen samt sju andra ledamöter, av vilka tre skall vara lärare och väljas av lärarkollegiet, en väljas av högskolans assistenter och amanuenser och tre väljas av studentkåren. Vid lantbrukshögskolan finns även ett försökskollegium med fyra sektioner samt en för lärarkollegiet och försökskollegiet

gemensam kollegienämnd. Kollegienämndens ledamöter är rektor, ordförandena i försökskollegiets sektioner och tre ledamöter av lärarkollegiet.

För forskning, försöksverksamhet och utbildning inom särskilda ämnesområden samt för vissa gemensamma behov finns vid lantbrukshögskolan 15 institutioner, vid veterinärhögskolan 16 institutioner och vid skogshögskolan 18 institutioner och avdelningar. Central förvaltning och bibliotek finns vid varje högskola.

SVA har till uppgift att utföra praktiskt-vetenskapliga undersökningar, vetenskaplig forskning och andra arbeten som äger samband härmed inom veterinärmedicinens och livsmedelshygienens områden. Anstalten, som består av sju avdelningar, disponerade budgetåret 1972/73 ca 16 milj. kr. Antalet anställda uppgår till ca 260. Anstalten leds av en styrelse med åtta ledamöter. I styrelsen ingår representanter för berörda myndigheter och den praktiska verksamheten på området. Den verkställande ledningen utövas av anstaltens föreståndare.

OKV:s förslag

I betänkandet Ledning, förvaltning m. m. för lantbrukshögskolan, veterinärhögskolan och SVA utgår OKV från 1970 års riksdagsbeslut att lantbrukshögskolan, veterinärhögskolan och SVA skall ledas av en gemensam styrelse. Styrelsen bör enligt OKV vara sammansatt av representanter för berörda delar av samhälls- och näringslivet, rektorerna för de båda högskolorna, föreståndaren för anstalten och förvaltningschefen samt representanter för de anställda och de studerande. De tre myndigheterna förutsätts i enlighet med nämnda riksdagsbeslut bevara sin självständiga ställning i övrigt.

OKV refererar till 1968 års utbildningsutrednings (U 68) betänkande (SOU 1973: 2) Högskolan, vari sägs att en samordning mellan jordbrukets högskolor genom en för dessa gemensam styrelse även skulle innebära vissa fördelar för möjligheterna till samordning och samarbete mellan jordbrukets högskolor och högskoleutbildningen under utbildningsdepartementet. OKV biträder U 68:s uppfattning i denna fråga och förordar att även skogshögskolan skall ingå under den av statsmakterna beslutade styrelsen. Även med hänsyn till att en del av skogshögskolan skall förläggas till Ultuna torde det enligt OKV vara motiverat att ha gemensam styrelse, om avsedd samordning mellan skogs- och lantbrukshögskolorna av främst forskningen skall komma till stånd. Också i Umeå kan samverkan ske mellan skogshögskolan och lantbrukshögskolans försöksavdelningar och försöksstationer.

OKV förordar att den gemensamma styrelsen benämns styrelsen för lantbruks- och veterinärhögskolorna samt veterinärmedicinska anstalten. Uppgifterna för styrelsen bör i stort överensstämma med vad som f. n.

åligger de enskilda styrelserna enligt stadgan för jordbrukets högskolor och instruktionen för SVA.

OKV föreslår att ett arbetsutskott bildas inom styrelsen. I arbetsutskottet föreslås ingå de båda rektorerna, föreståndaren för SVA samt chefen för den gemensamma förvaltningen. Ordförande i arbetsutskottet föreslås utses av styrelsen. Vid lika röstetal bör ordföranden ha utslagsröst.

OKV förutsätter att rektorsämbetena vid lantbruks- och veterinärhögskolorna även i fortsättningen skall utöva den verkställande ledningen samt ha den fortlöpande tillsynen över allt som rör resp. högskola i huvudsaklig överensstämmelse med vad som gäller f. n. Vidare bör en ökad delegering av beslutanderätten ske från styrelsen till rektorsämbetena.

För SVA:s del förutsätter OKV att beslutsfunktionen under styrelsen liksom den verkställande ledningen även i fortsättningen skall utövas av föreståndaren.

Ärenden rörande lokal- och utrustningsprogram (lup-ärenden) för jordbrukets högskolor handläggs f. n. i en särskild statlig kommitté, LUP-kommittén för jordbrukets högskolor (LUP-J). Motsvarande kommittéer finns för universitet och högskolor inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde. LUP-J, som f. n. arbetar med lokal- och utrustningsprogram för skogshögskolans omlokalisering, bör enligt OKV fungera tills frågan om lup-ärendenas behandling inom högskoleväsendet i övrigt kan avgöras.

Den nya gemensamma styrelsen torde enligt OKV inte kunna få en sådan sammansättning att den blir ett lämpligt forum för behandling av veterinärmedicinska fackfrågor. Den beräknas i stor utsträckning komma att bestå av personer som representerar breda samhälls- och näringslivsintressen. Avgörandet av rena fackfrågor inom veterinärmedicin och livsmedelshygien bör enligt OKV därför ankomma på föreståndaren för SVA. För beredning av sådana frågor synes behov emellertid föreligga av en rådgivande nämnd, förslagsvis bestående av representanter för bl. a. lantbruksstyrelsen, socialstyrelsen, statens livsmedelsverk, statens bakteriologiska laboratorium och veterinärhögskolan. Föreståndaren för SVA bör vara ordförande. Det bör ankomma på styrelsen att tillsätta nämnden.

Lärarkollegierna vid lantbruks- och veterinärhögskolorna svarar f. n. för planering och ledning av forskningen medan utbildningsnämnderna svarar för dessa uppgifter i fråga om utbildningen, inkl. forskarutbildningen. OKV överväger möjligheterna att inrätta skilda ledningsorgan för grundutbildning och forskarutbildning. Ledningen och planeringen av forskarutbildningen skulle då närmast samordnas med ledningsorganet för forskningen. För att få en smidigare arbetsenhet kan det i stället övervägas att bilda en särskild nämnd för forskning och forskarutbild-

ning. Denna nämnd bör enligt OKV i så fall vara gemensam för lantbruks- och veterinärhögskolorna, varigenom samverkan mellan högskolorna underlättas. Även SVA bör kunna ingå i nämnden om så anses erforderligt med hänsyn till dess verksamhet vad avser forskning och forskarutbildning. Det bör enligt OKV ankomma på styrelsen att om så anses erforderligt tillsätta en sådan nämnd, fastställa antalet ledamöter och utse dessa samt fastställa arbetsuppgifter för nämnden. Intill dess bör liksom nu lärarkollegierna svara för ledning och planering av forskningen. För motsvarande uppgifter i fråga om utbildningen föreslås att en gemensam utbildningsnämnd och särskilda linjenämnder inrättas.

OKV anser att det finns en klar trend i samhället mot ökad samordning av administrativa resurser för att därigenom uppnå större effektivitet. En gemensam central förvaltning på Ultuna kan enligt OKV på ett helt annat sätt än skilda förvaltningar biträda styrelsen, rektorsämbetena och föreståndaren för SVA när det gäller att främja och utveckla den samverkan mellan de tre myndigheterna som statsmakterna eftersträvat i sina omlokaliserings- och samförläggningsbeslut.

OKV förordar att under den gemensamma styrelsen en gemensam central förvaltning organiseras med uppgift att betjäna lantbrukshögskolan, veterinärhögskolan och SVA. Den gemensamma centrala förvaltningen bör även ge administrativ service åt fältstationen i Skara och åt statens lantbrukskemiska laboratorium motsvarande vad dessa enheter f. n. erhåller.

SVA har delvis andra behov av administrativ service än de båda högskolorna. Anstalten svarar inte för någon utbildning utan har i stället en betydande kommersiell verksamhet som ställer krav på bl. a. ekonomisk planering och uppföljning i nära samverkan med anstaltens föreståndare och avdelningschefer. OKV föreslår därför att anstaltens ekonomisektion svarar för de funktioner som hänger samman med anstaltens uppdragsverksamhet.

I avvaktan på en övergång till programbudgetering anser OKV att förändringarna av anslagsindelningen bör begränsas så mycket som möjligt. OKV föreslår särskilda anslag för gemensamma serviceenheter som bibliotek, central förvaltning m. m. För övrig verksamhet bör framställning om anslag göras för resp. myndighet.

Jag vill i detta sammanhang också redovisa OKV:s betänkande Centrala servicefunktioner på Ultuna.

I betänkandet behandlas organisationen av en serviceavdelning inom den gemensamma centrala förvaltningen och de serviceenheter som föreslås ingå i avdelningen. Vidare behandlas annan service som bör vara central men som organisatoriskt sett kan knytas till andra enheter än serviceavdelningen. Avdelningen föreslås indelas i sex serviceenheter.

Serviceavdelningen föreslås omfatta 58 befattningshavare. Vid veterinärmedicinska anstalten föreslås 3,5 tjänster bli kvar. Vissa verkstadsresurser föreslås överföras från institutionerna till serviceavdelningen. För anstaltens del föreslås övergång till inköp av bevakningstjänster. Personalminskningen i förhållande till nuläget beräknas till tre befattningshavare. Den centrala servicen vad avser ADB samt repro-, foto- och rit-service föreslås tills vidare placeras utanför serviceavdelningen. Det bör enligt OKV ankomma på den gemensamma styrelsen att i detalj utforma hur de olika servicefunktionerna skall organiseras och ta ställning till personalbehov och fördelning av tillgängliga resurser på olika enheter.

Remissyttranden över OKV:s förslag

Remissinstanserna är i huvudsak positiva till OKV:s förslag Ledning, förvaltning m. m. för lantbrukshögskolan, veterinärhögskolan och SVA. Statskontoret anser att det framlagda förslaget tillgodoser behovet av gemensamma förvaltnings- och serviceresurser och skapar förutsättningar för samordning av utbildningsresurserna. Organisationsstrukturen har enligt statskontoret utformats på ett sådant sätt att den kan anpassas efter uppkommande behov och i princip även omfatta skogshögskolan. Statskontoret anser att styrelsen bör ha möjlighet att delegera beslutanderätt i vissa löpande ärenden. Såvitt statskontoret kan bedöma tillgodoser OKV:s förslag vad avser den rådgivande nämnden och bibehållandet av en ekonomienhet vid SVA de speciella krav som ställs på denna myndighet. RRV framhåller att de förändringar som nu föreslås ger ökade förutsättningar för en övergång till ändamålsinriktade anslag. RRV förordar sålunda gemensamma programanslag för de tre enheterna. Den gemensamma styrelsen bör svara för fördelningen av anslagen på de olika enheterna. Styrelsen bör sålunda också avge en anslagsframställning som är samordnad för de tre myndigheterna. Med hänsyn till det beredningsarbete som erfordras vid den av RRV förordade anslagskonstruktionen är det enligt RRV angeläget att en särskild nämnd för forskning och forskarutbildning inrättas. TCO framhåller bl. a. angelägenheten av att personalrepresentation kommer till stånd även i andra organ än styrelsen. SFS vidarebefordrar synpunkter från lantbrukshögskolans studentkår. Studentkåren är i huvudsak positiv till OKV:s förslag.

Remissinstanserna är i stort positiva till den av OKV föreslagna principlösningen rörande centrala servicefunktioner på Ultuna.

Samarbetsnämndens förslag

För samordning av skogshögskolan med jordbrukets övriga högskolor förordar samarbetsnämnden för jordbrukets högskolor en vidareutveckling av OKV:s förslag i betänkandet Ledning, förvaltning m. m. för lant-

brukshögskolan, veterinärhögskolan och SVA. Samarbetsnämnden föreslår sålunda att en gemensam styrelse för jordbrukets högskolor och SVA bildas.

Samarbetsnämnden erinrar om att högskolornas behov av anknytning till näringslivet har kommit till uttryck i sammansättningen av nuvarande styrelser. Sålunda återfinns där representanter för de statliga myndigheterna inom jordbruks- och skogsnäringarna samt veterinärmedicinen, olika intressorganisationer och näringslivet liksom även för undervisningsväsendet i övrigt. Samarbetsnämnden påpekar i sammanhanget också att en gemensam styrelse för jordbrukets högskolor och SVA kommer att handlägga frågor som för högskoleväsendet i övrigt handläggs dels av den centrala myndigheten, dels av universitet och högskolor. För att styrelsen skall kunna fungera på ett ändamålsenligt sätt förordar nämnden att styrelsen begränsas till 10—12 personer. Styrelsen bör enligt samarbetsnämnden inrättas den 1 juli 1974. Samtidigt bör samarbetsnämnden för jordbrukets högskolor upphöra. Styrelsen kan förslagsvis benämnas styrelsen för Sveriges lantbruksvetenskapliga institut.

Samarbetsnämnden förordar att ett gemensamt verkställande organ bildas, kallat rektorsämbetet för jordbrukets högskolor. Rektorsämbetet föreslås sålunda besluta i vissa frågor efter delegering från styrelsen och under den ha det samlade ansvaret för verksamheten. Ämbetet föreslås bestå av rektorerna och förvaltningschefen. Vidare bör föreståndaren för SVA ingå. En av rektorerna bör av styrelsen utses att vara ordförande. Vid lika röstetal bör ordföranden ha utslagsröst.

Samarbetsnämnden förordar att tre gemensamma beredande organ inrättas. Sålunda bör en gemensam utbildningsberedning inrättas för ledning och planering av grundutbildningen. Beredningens uppgifter bör omfatta samtliga utbildningar inom jordbrukets högskolor. Styrelsen bör besluta i fråga om beredningens sammansättning. Nämnden utgår från att avnämningarintressena blir representerade i beredningen. Samarbetsnämnden föreslår vidare att en kollegieberedning inrättas. Beredningen föreslås vara det under styrelsen policyskapande organet för den samlade verksamheten med uppgift att även samordna anslagsäskanden och resursfördelningsärenden. Kompetensprövningen vid tillsättningsärenden på försökssidan föreslås tills vidare läggas på denna beredning. Sammansättningen av beredningen bör enligt samarbetsnämnden fastställas av styrelsen. Som ett exempel på kollegieberedningens utformning har dock samarbetsnämnden uppställt följande: de tre rektorerna och förvaltningschefen samt en lärarrepresentant e. d. från vardera av följande områden, nämligen grundläggande naturvetenskapliga ämnen, ekonomiska och tekniska ämnen, jordbruks- och husdjursämnen, trädgårdsämnen, skogsbruksämnen, kliniska ämnen samt miljövärd och landskapsplanering. Vid behov bör personal från andra verksamhets-

områden kunna adjungeras. Samarbetsnämnden biträder också OKV:s förslag att ärenden rörande lokal- och utrustningsprogram handläggs av styrelsen eller ett särskilt beredande organ till den. I detta organ föreslås ingå representanter för statskontoret, byggnadsstyrelsen och utrustningsnämnden för universitet och högskolor samt för anställda och studerande.

Specialorgan för beredning av olika frågor bör enligt samarbetsnämndens mening kunna inrättas av styrelsen. Styrelsen bör sålunda i enlighet med OKV:s förslag överväga frågan om en särskild nämnd för forskarutbildning. Vidare torde gemensamma beredningsorgan komma att behövas för biblioteks-, data-, u-lands- och verkstadsfrågor. Frågan om gemensam företagsnämnd och skyddskommitté på Ultuna bör övervägas.

Samarbetsnämnden förordar att verksamheterna vid de enskilda högskolorna skall ledas av rektorer och vid SVA av en föreståndare. Vid handläggningen av vissa frågor bör chefen för den gemensamma centrala förvaltningen adjungeras. Enligt nämndens mening torde det dock inte vara nödvändigt att förvaltningschefen deltar i alla frågor rörande de enskilda högskolorna. Praktiska skäl sägs tala mot en sådan ordning. Frågan anses ytterst vara beroende av vilken arbetsfördelning som styrelsen kommer att fastställa. Styrelsen bör kunna föreskriva i vilka fall rektor bör adjungera förvaltningschefen.

För beredning av ärenden vid högskolorna förutsätts finnas kvar nuvarande kollegiala organ. I överensstämmelse med vad OKV föreslagit bör enligt samarbetsnämnden organ bildas för den mer konkreta planeringen och ledningen av olika utbildningslinjer. Benämningen på dessa organ kan i avvaktan på statsmakternas ställningstaganden med anledning av U 68:s förslag vara utbildningsnämnder. Samarbetsnämnden förordar vidare att en forskningsnämnd inrättas vid skogshögskolan och att en rådgivande nämnd bildas vid SVA med representanter även för näringsliv och samhällsorgan.

Samarbetsnämnden förordar i likhet med OKV att en gemensam central förvaltning bildas för jordbrukets högskolor och att denna förvaltning skall betjäna även vissa andra myndigheter. Samarbetsnämnden föreslår inrättandet av en administrativ avdelning, en avdelning för basresurser och budget, en för utbildning och en för forskning, försök och information. I överensstämmelse med OKV:s förslag föreslår nämnden vidare att en serviceavdelning inrättas. Nämnden föreslår därutöver att en u-landsavdelning organisatoriskt knyts till den gemensamma centrala förvaltningen. Avdelningen omfattar den personal, som enligt överenskommelse mellan SIDA och jordbrukets högskolor har hand om utredningar, rekryteringsfrågor, dokumentationstjänst m. m. inom SIDA:s biståndsverksamhet rörande jord- och skogsbruk samt veterinärmedicin. Den finansieras helt av SIDA.

Vad avser förvaltningsavdelningar på annan ort innebär skogshögskolans samordning med de övriga högskolorna att sådana avdelningar bildas i Umeå och Garpenberg. Vidare finns redan nu en förvaltningsavdelning vid Alnarp.

Samarbetsnämnden beräknar personalbehovet för den gemensamma centrala förvaltningen till 191 anställda varav 140 på Ultuna, 22 på Alnarp, 18 i Umeå och 11 i Garpenberg. För SVA:s ekonomisektion beräknas 33 tjänster och för övriga serviceenheter 22. Jämfört med nuläget innebär nämndens förslag en minskning med sammanlagt sex tjänster.

Samarbetsnämnden förordar slutligen en samordning av biblioteksfunktionerna vid högskolorna. Som en grundläggande förutsättning anges att skogshögskolans bibliotek även efter omlokaliseringen skall kunna fungera som ett specialbibliotek av rikskaraktär för den skogliga litteraturen. Enligt det av nämnden förordade samordningsalternativet skall förvärvs- och katalogiseringsfunktionerna för skogsbiblioteket placeras vid Ultuna. Dit förläggs också skogsbibliotekets mindre utnyttjade samlingar, medan de delar som efterfrågas mest lokaliseras till Umeå. Biblioteksenheten i Garpenberg förutsätts kunna erhålla service från biblioteket vid Ultuna.

Remissyttranden över samarbetsnämndens förslag

Samtliga remissinstanser delar samarbetsnämndens synpunkter att en ökad samverkan mellan berörda myndigheter bör åstadkommas. *RRV* ser den nu aktuella samordningen som ett led i en fortsatt integration mellan berörda högskolor och SVA. Liknande synpunkter förs fram av *skogshögskolans styrelse*, som dock avstyrker samarbetsnämndens förslag och anser att beslut i frågan bör anstå till dess man genom en förutsättningslös utredning har fastställt om en totalintegration av verksamheterna vid jordbrukets tre högskolor och SVA bör komma till stånd. *SVA* och *veterinärhögskolan* understryker vikten av de enskilda myndigheternas självständiga ställning under den gemensamma styrelsen. *Statskontoret* tillstyrker i allt väsentligt samarbetsnämndens nu framlagda förslag. På sikt ser ämbetsverket en närmare samordning av den mer långsiktiga utbildningsplaneringen som en väsentlig fråga och förordar att förutsättningarna för en organisatorisk samordning av jordbrukets högskolor med den statliga högskoleutbildningen i övrigt uppmärksammas. Enligt *TCO:s* uppfattning talar samordningsbehoven inom högskolesektorn principiellt för att högskoleutbildningarna inom jord- och skogsbrukets områden bör ingå i samma lokala och centrala organisation som annan statlig högskoleutbildning.

Flertalet remissinstanser tillstyrker i allt väsentligt samarbetsnämndens förslag i fråga om den gemensamma styrelsen. *Skogshögskolans styrelse* anser att en gemensam styrelse med 10—12 ledamöter inte kan

ge berörda näringar tillräcklig representation. Styrelsen, som i första hand önskar en utredning rörande en total samordning av verksamheterna vid jordbrukets högskolor och SVA, anser att provisoriska lösningar bör övervägas, t. ex. en central styrelse och under denna särskilda styrelser för myndigheterna eller en gemensam styrelse med fyra beredningsorgan, nämligen en lantbruksvetenskaplig, en skogsvetenskaplig och en veterinärmedicinsk forsknings- och utbildningsberedning samt en LUP-kommitté. *Lärarkollegiet, utbildningsnämnden och företagsnämnden* vid skogshögskolan är positiva till samarbetsnämndens förslag. Vissa synpunkter förs fram av remissinstanserna angående styrelsens sammansättning och dess benämning. *SVA* och *veterinärhögskolan* stryker under betydelsen av att rektorerna och anstaltens föreståndare ingår i styrelsen. *SVA* förordar benämningen styrelsen för jordbrukets högskolor och SVA. Även *veterinärhögskolan, TCO* och *SACO* finner en liknande benämning vara mera naturlig.

Statskontoret, RRV m. fl. tillstyrker förslaget om inrättande av ett gemensamt rektorsämbete. Skogshögskolan anser dock att det föreslagna ämbetet är oformligt. *SVA* anser att även anstaltens föreståndare skall kunna utses att vara ordförande. *Veterinärhögskolan* föreslår att ordförandeskapet skall cirkulera mellan rektorerna och föreståndaren. *TCO* menar att de anställda bör få medinflytande i rektorsämbetet. Det övervägande antalet remissorgan tillstyrker också samarbetsnämndens förslag angående gemensamma beredningsorgan åt styrelsen liksom den föreslagna ledningsorganisationen vid de enskilda myndigheterna.

Remissinstanserna tillstyrker samarbetsnämndens förslag till gemensam central förvaltning och samordning av biblioteksfunktionerna. *Skogshögskolan* och *SFS* anser att utbildningsadministrationen i Umeå behöver göras starkare än vad som föreslagits av samarbetsnämnden.

Departementschefen

Jordbrukets högskolor, dvs. lantbrukshögskolan, veterinärhögskolan och skogshögskolan, har till uppgift att på vetenskaplig grund bedriva forskning, försöksverksamhet och utbildning. Ca 80 % av högskolornas totala resurser disponeras för forskning och försök medan utbildningen tar i anspråk bara 15—20 %. Högskolorna disponerade budgetåret 1972/73 sammanlagt över 160 milj. kr.

Jordbrukets högskolor ger berörda näringar vägledning i praktiska frågor. Högskolorna har därvid ett nära samarbete med ett flertal myndigheter och institutioner inom jordbruksdepartementets verksamhetsområde. Högskolornas anknytning till näringslivet kommer till uttryck i sammansättningen av deras styrelser. Sålunda återfinns i dessa representanter för bl. a. myndigheter inom jordbruks- och skogsnäringarna

samt veterinärmedicinen, intresseorganisationer och näringslivet. Under styrelsen finns vid varje högskola ett rektorsämbete. Ämbetet förestås av en rektor som vid sin sida har en förvaltningschef. Vid varje högskola finns ett lärarkollegium och en utbildningsnämnd. Vid lantbrukshögskolan finns dessutom ett försökskollegium samt en för lärarkollegiet och försökskollegiet gemensam kollegienämnd. Central förvaltning och bibliotek finns vid varje högskola.

Samarbetsnämnden för jordbrukets högskolor är ett rådgivande organ som skall främja en samordnad planering av högskolornas verksamhet och låta verkställa utredningar av gemensamt intresse för högskolorna.

Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) har till uppgift att utföra praktiskt-vetenskapliga undersökningar, vetenskaplig forskning och andra arbeten som äger samband härmed inom veterinärmedicinens och livsmedelshygienens områden. Anstalten leds av en styrelse, i vilken ingår representanter för myndigheter och organisationer på veterinärmedicinens område. Chef för anstalten är dess föreståndare. SVA disponerade budgetåret 1972/73 ca 16 milj. kr.

1970 års riksdag beslutade att veterinärhögskolan och SVA skall förläggas till Uppsala och där ledas av en med lantbrukshögskolan gemensam styrelse. Samtidigt med att denna styrelse inrättas bör enligt nämnda riksdagsbeslut samarbetsnämnden för jordbrukets högskolor upphöra. Enligt beslut av 1971 års riksdag skall skogshögskolan omlokaliseras till Umeå. I enlighet med riksdagsbeslutet och efter utredning av skogshögskolan har Kungl. Maj:t beslutat att vissa delar av högskolan skall förläggas till Uppsala resp. Garpenberg.

Till följd av 1970 års riksdagsbeslut har frågan om samordning mellan lantbrukshögskolan, veterinärhögskolan och SVA utretts. Organisationskommittén för omlokalisering av veterinärhögskolan och statens veterinärmedicinska anstalt (OKV) avlämnade i juni 1973 betänkandet (Ds Jo 1973: 4) Ledning, förvaltning m. m. för lantbrukshögskolan, veterinärhögskolan och SVA. OKV har också lämnat förslag till samordning av servicefunktioner på Ultuna. 1968 års utbildningsutredning (U 68) har uttalat sig för en ordning med en styrelse för samtliga jordbrukets högskolor bl. a. för att underlätta samordningen av dessa med högskoleorganisationen i övrigt. På uppdrag av Kungl. Maj:t har samarbetsnämnden för jordbrukets högskolor avgett förslag till utformning av en gemensam styrelse för jordbrukets högskolor och SVA samt ytterligare samordning av gemensamma frågor vid högskolorna.

Jag utgår i det följande från samarbetsnämndens förslag, som i huvudsak är en vidareutveckling av OKV:s förslag men som dessutom innefattar skogshögskolan.

Samarbetsnämnden anser att en för jordbrukets högskolor gemensam styrelse är en första förutsättning för att dessa skall kunna få en slag-

kraftig ledningsorganisation. Samarbetsnämnden föreslår därför att en gemensam styrelse för jordbrukets högskolor och SVA bildas. Styrelsen, som enligt nämnden bör inrättas den 1 juli 1974, bör begränsas till 10—12 personer. Den bör ha en så bred sammansättning att berörda näringar och övriga berörda samhällsområden täcks. I fråga om styrelsens sammansättning erinrar samarbetsnämnden om att utbildningarna vid högskolorna tar i anspråk endast en mindre del av resurserna och att verksamheterna utgörs huvudsakligen av forskning och försök. Enligt samarbetsnämnden kan styrelsen förslagsvis benämnas styrelsen för Sveriges lantbruksvetenskapliga institut.

Förslaget tillstyrks av så gott som samtliga remissinstanser. Skogshögskolans styrelse anser dock att beslut med anledning av samarbetsnämndens förslag bör anstå till dess man genom en förutsättningslös utredning har fastställt om en totalintegration av verksamheterna vid högskolorna och SVA bör komma till stånd. Styrelsen förordar också andra, provisoriska, lösningar än de av samarbetsnämnden föreslagna. Lärarkollegiet, utbildningsnämnden och företagsnämnden vid högskolan tillstyrker dock samarbetsnämndens förslag.

För egen del vill jag anföra följande. Redan genom 1970 års riksdagsbeslut drog statsmakterna upp riktlinjerna för en samordning av verksamheterna på institutionsnivå vid lantbrukshögskolan, veterinärhögskolan och SVA. Riksdagen beslutade också att dessa myndigheter skall ledas av en gemensam styrelse. Riksdagen har sedan dess anvisat medel för gemensamma byggnader på Ultunaområdet. Sålunda uppförs ett husdjursvetenskapligt centrum samt ett gemensamt lantbruksvetenskapligt och veterinärmedicinskt bibliotek. Vid statsmakternas behandling av frågan om skogshögskolans omlokalisering har hänsyn tagits till bl. a. behovet av samordning mellan skogshögskolan och lantbrukshögskolan. Kungl. Maj:t har sålunda föreskrivit att lokalplaneringen för skogshögskolan bl. a. skall baseras på en förläggning av 85 personer till Uppsala. Jag förutsätter därför att ett nära samarbete skall kunna komma till stånd mellan dem som arbetar på institutionerna vid Ultuna. I syfte att få till stånd en ytterligare samverkan och en effektiv planering av verksamheterna vid jordbrukets högskolor förordar jag i överensstämmelse med samarbetsnämndens förslag att även skogshögskolan skall ingå under den tidigare beslutade styrelsen för lantbrukshögskolan, veterinärhögskolan och SVA. En sådan styrelse bör enligt min mening komma till stånd oberoende av vilka ställningstaganden statsmakterna senare kan komma att göra i samband med behandlingen av U 68:s förslag. Jag har i denna fråga samrått med chefen för utbildningsdepartementet. Den gemensamma styrelsen bör också vara styrelse för veterinärinrättningen i Skara och för statens skogsmästarskola. Styrelsen, som även i övrigt kommer att ta över de nuvarande styrelsernas uppgifter, bör ha en bred sammansättning med företrädare för såväl

allmänintressena som näringslivet och de statliga myndigheterna på området. Även de anställda och de studerande bör beredas plats i styrelsen men formerna härför bör prövas närmare i samband med statsmakternas ställningstaganden till U 68:s förslag. För att få en effektivt arbetande styrelse bör antalet ledamöter begränsas. Det är därför inte möjligt att ge samtliga de intressen som nu finns representerade i de olika styrelserna plats i den gemensamma styrelsen. Jag räknar med att styrelsen kommer att bestå av 10—12 ledamöter. För att ytterligare tillgodose styrelsens behov av sakkunskap bör härutöver kunna utses ett mindre antal suppleanter. Vidare kan styrelsen självfallet vid behov tillkalla expertis från olika fackområden. Det ankommer på Kungl. Maj:t att besluta om såväl styrelsens storlek som dess sammansättning. Styrelsen bör enligt min mening kunna benämnas styrelsen för jordbrukets högskolor och statens veterinärmedicinska anstalt.

Beträffande den av skogshögskolans styrelse väckta frågan om en totalintegration av verksamheterna vid högskolorna och SVA utgår jag från att den gemensamma styrelsen kommer att pröva förutsättningarna för ett ytterligare utvidgat samarbete.

Samarbetsnämnden förordar att ett gemensamt verkställande organ bildas, kallat rektorsämbetet för jordbrukets högskolor. Ämbetet föreslås bestå av rektorerna och förvaltningschefen samt föreståndaren för SVA. En av rektorerna skall enligt förslaget utses av styrelsen att vara ordförande. Förslaget tillstyrks av flertalet remissinstanser. Även jag tillstyrker i huvudsak samarbetsnämndens förslag om ett gemensamt rektorsämbete. Ämbetet bör besluta i de frågor av gemensam karaktär som styrelsen delegerar till det och under styrelsen ha det samlade ansvaret för verksamheten. Ämbetet bör bestå av rektorerna för högskolorna och föreståndaren för SVA. Kungl. Maj:t bör utse ordförande i ämbetet. Ordföranden bör vid lika röstetal ha utslagsröst. Liksom i nuvarande rektorsämbeten bör besluten fattas i närvaro av förvaltningschefen. Ordföranden i ämbetet bör vara självskriven ledamot av styrelsen. Rektorsämbetets övriga ledamöter och förvaltningschefen bör ha närvaro- och yttranderätt vid styrelsens sammanträden.

Samarbetsnämnden föreslår vidare att tre gemensamma beredande organ inrättas. En utbildningsberedning föreslås svara för planeringen för all utbildning vid jordbrukets högskolor. Samarbetsnämnden utgår från att avnämningarintressena blir representerade i detta organ. Ett beredande organ föreslås för lokal- och utrustningsprogramfrågor. Slutligen föreslås att en kollegieberedning inrättas. Denna skall under styrelsen vara ett policyskapande organ och samordna anslagsäskanden och resursfördelningsärenden. Styrelsen föreslås besluta om beredningsorganens sammansättning.

I likhet med flertalet remissinstanser tillstyrker jag samarbetsnämndens förslag om utbildningsberedning och kollegieberedning. Det bör

ankomma på styrelsen att förordna ledamöter i dessa organ. Vad gäller utbildningsberedningen utgår jag från att representanter för såväl avnämningarintressena som lärarna och de studerande bereds plats. I beredningen bör också ingå en representant för universitetsväsendet. Därigenom skapas goda förutsättningar för en samordning av utbildningsplaneringen vid jordbrukets högskolor med planeringen för utbildningen vid universiteten m. m. En naturlig uppgift för styrelsen blir att pröva möjligheterna att bereda företrädare även för de anställda plats i kollegieberedningen. Frågor rörande lokal- och utrustningsprogram bör enligt min mening, i avvaktan på ställningstaganden till U 68:s förslag i hithörande frågor, tills vidare has om hand av LUP-kommittén för jordbrukets högskolor.

Samarbetsnämnden utgår från att verksamheterna vid de enskilda högskolorna skall ledas av rektorer och vid SVA av en föreståndare. Vid handläggningen av vissa frågor bör chefen för den gemensamma centrala förvaltningen adjungeras. För beredning av ärenden vid högskolorna förutsätts finnas nuvarande kollegiala organ. Samarbetsnämnden förordar vidare att en forskningsnämnd inrättas vid skogshögskolan och att en rådgivande nämnd bildas vid SVA med representanter för näringsliv och samhällsorgan. Remissinstanserna har ingen erinran mot förslagen. I avvaktan på omlokaliseringen av veterinärhögskolan, skogshögskolan och SVA samt ställningstagandena till U 68:s förslag räknar jag med att rektorsämbetena vid de tre högskolorna bör finnas kvar i nuvarande form, dvs. till omkring den 1 juli 1976. Rektorsämbetena och föreståndaren för SVA bör besluta i de frågor som styrelsen delegerar. Jag anser också att organisationen vid de enskilda högskolorna vad avser utbildningens, forskningens och forskarutbildningens ledningsfunktioner tills vidare inte bör ändras. Uppgifterna för kollegienämnden vid lantbrukshögskolan bör dock fortsättningsvis endast avse de frågor som åvilar nämnden i samband med tillsättning av vissa tjänster. Den av samarbetsnämnden förordade rådgivande nämnden vid SVA avses vara föreståndaren behjälplig också i den löpande verksamheten. Det bör ankomma på styrelsen att inrätta en sådan nämnd. Det bör vidare ankomma på styrelsen att inrätta en forskningsnämnd vid skogshögskolan. Styrelsen bör därvid beakta frågan om personalrepresentation i berörda organ. Nämnderna bör inrättas så snart styrelsen bildats.

Liksom OKV föreslår samarbetsnämnden att en gemensam central förvaltning inrättas för berörda myndigheter. För SVA:s del föreslås även i fortsättningen finnas en ekonomisektion. Den gemensamma centrala förvaltningen förutsätts ledas av en förvaltningschef. Samarbetsnämnden förordar vidare en samordning av biblioteksfunktionerna vid högskolorna. Skogshögskolans bibliotek förutsätts kunna fungera som ett specialbibliotek av rikskaraktär för den skogliga litteraturen även efter omlokaliseringen.

Som samarbetsnämnden förordat bör de nuvarande förvaltningarna ombildas till en gemensam central förvaltning samtidigt med att den gemensamma styrelsen inrättas. En särskild ekonomisektion bör dock finnas kvar vid SVA. Den gemensamma förvaltningen bör ledas av en chef. Härvid kan dras in tre tjänster för chef för de nuvarande högskoleförvaltningarna. Vidare bör tjänsten för chef för SVA:s ekonomisektion omvandlas. Under omlokaliseringsskedet finner jag det dock praktiskt att förvaltningsfunktioner är förlagda vid resp. högskola och SVA. Samordningen av funktionerna bör ske successivt i den takt styrelsen finner lämplig och vara avslutad efter genomförd omlokalisering. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att vidta de övergångsåtgärder som kan behövas i avvaktan på att omlokaliseringen blir slutligen genomförd. Samarbetsnämndens förslag till organisation av den gemensamma förvaltningen kan jag i huvudsak godta. Sålunda bör där finnas bl. a. en administrativ enhet, en enhet för basresurser och budget, en för utbildning och en för forskning, försök och information. Servicefunktionerna bör vidare samordnas i en serviceenhet. Jag räknar i likhet med samarbetsnämnden med att organisationen med gemensam central förvaltning kommer att leda till vissa besparingar. Vidare bör skogshögskolans bibliotek samordnas med det lantbruksvetenskapliga och veterinärmedicinska biblioteket vid Ultuna. Förvärvs- och katalogiseringsfunktionerna för skogsbiblioteksenheterna bör sålunda placeras vid Ultuna. Biblioteket i Umeå kommer att fungera som ett skogsbibliotek av rikskaraktär.

Beträffande avtalsbara anställnings- och arbetsvillkor avser jag att ge statens avtalsverk det förhandlingsuppdrag som behövs.

Den gemensamma styrelsen, det gemensamma rektorsämbetet, kollegieberedningen och utbildningsberedningen samt den gemensamma centrala förvaltningen bör enligt min mening inrättas den 1 januari 1975. Samtidigt bör samarbetsnämnden för jordbrukets högskolor upphöra. Det bör därefter ankomma på styrelsen att besluta om erforderliga åtgärder i övrigt för omorganisationens genomförande. I samband med behandlingen av U 68:s förslag torde det bli anledning att återkomma till Kungl. Maj:t med förslag angående bl. a. utbildningens organisation vid jordbrukets högskolor.

Under återopande av det anförda hemställer jag att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

- att godkänna de riktlinjer i fråga om gemensam ledning m. m. vid jordbrukets högskolor och statens veterinärmedicinska anstalt som jag har förordat i det föregående.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Agneta Heide